

Carol al II-lea și „exilul său spaniol”. Documente

RAFAEL-DORIAN CHELARU

Ultimul deceniu al perioadei interbelice este, în cea mai mare măsură, marcat de personalitatea lui Carol al II-lea, unul dintre cele mai controversate personaje ale istoriei contemporane a României. Debutul său ca prinț moștenitor al tronului, prin aceea succesiune de renunțări la coroana regală din anii 1918, 1919 și 1925¹, ca și motivele sentimentale care l-au determinat în acest sens l-au etichetat de timpuriu ca fiind un caracter tenebros, plin de contradicții și, de multe ori, extrem de ușor rob al propriilor pasiuni. Titlul recent apărutelor volume de memorii și însemnări zilnice ale lui Carol al II-lea – *Între datorie și pasiune*² – exprimă, în maniera cea mai plastică, ambivalența personalității sale politice. Împletirea, până la indisolubilitate, a activității sale politice, în calitate de rege al României, cu multiplele sale „hobby-uri” (printre care se numără vânătoria, automobilele, filatelia și, nu în ultimul rând, înclinația sa deosebită pentru companie feminină) ca și „flexibilitatea” morală de care dădea dovadă când era vorba de propriile sale interese i-au creat o reputație negativă, care s-a accentuat foarte mult după lovitura de stat din 10 februarie 1938, în urma căreia democrația românească era înlocuită cu un regim de monarhie autoritară.

Încercarea „regelui-playboy” (cum îl numește istoricul Florin Constantiniu³) de a construi în România un regim politic similar celui instaurat de Mussolini în Italia anulului 1922 se va dovedi, în cele din urmă, lipsită de șanse reale de reușită. Contextul internațional va „asigura” eșecul total al regimului din februarie 1938, iar Carol al II-lea se va confrunta, în vara anului 1940, cu criza cea mai dramatică străbătută de România făurită la 1918. Atunci s-au sfârșit granițele României Mari, prin răpirea Basarabiei și Nordului Bucovinei de către U.R.S.S., cedarea, în favoarea Ungariei, sub presiunea Axei, a Ardealului de Nord-Vest și a Cadrilaterului în favoarea Bulgariei. Regele Carol a fost profund șocat de aceste evenimente: „27 iunie 1940. Oh! Ce zi îngrozitoare, de cumplită durere și zi de absolută lașitate a unor români. Am ieșit din infernul zilei de astăzi moralmente zdrobit și îmbătrânit cu 10 ani. (...) Ni se cere, de către U.R.S.S., să cedăm Basarabia și Nordul Bucovinei. Această știre m-a trăznit ca o lovitură de măciucă și m-a revoltat în cel

¹ Vezi în acest sens Ioan Scurtu, *Criza dinastică din România (1925-1930)*, București, Ed. Enciclopedică, 1996.

² Carol al II-lea, *Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice*, editori Marcel-Dumitru Ciucă, Narcis-Dorin Ion, vol. 1, București, Ed. Silex, 1995; vol. 2, București, Ed. „Șansa” S.R.L., 1996; vol. 3, București, Ed. Satya Sai, 1996; vol. 4, București, Ed. Curtea Veche, 2000; vol. 5, București, Ed. Curtea Veche, 2001.

³ Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Ed. Univers Enciclopedic, 1998, p. 382.

mai înalt grad (...)”⁴, în ziua următoare regele consemna: „M-a apucat o deznădejde cumplită. Mă gândesc dacă n-ar fi mai cuminte să abdic. Duduia protestează vehement, spunându-mi că n-am dreptul de a părăsi lupta, ar fi o dezertare. Cine știe, poate că ea are dreptate”⁵. Erau primele intenții de abdicare asupra cărora regele medita cu o oarecare seriozitate de când preluase tronul regal în 1930. Odată însă cu acceptarea Dictatului de la 30 august de la Viena cariera regelui Carol al II-lea era practic încheiată, acesta era deja conștient de faptul că: „(...) tot ce voi face și voi zice va fi considerat ca vorbele și faptele unui trădător de neam și a unui vânzător de țară. La 8 iunie eram la Zenit, azi sunt la Nadir”⁶. Carol își va manifesta din nou intenția de a abdica, dar a fost „oprit” de protestele reiterate ale Elenei Lupescu și ale lui Ernest Urdăreanu, ceea ce l-a determinat să-și „accepte” soarta: „Eu tot voi rămâne răstignit de crucea mea, voi îndura insultele și prigonirea, așa cere datoria mea de suveran”⁷. De fapt, poate fără să-și dea cu adevărat seama, regele apela la un fals argument pentru a-și justifica decizia de a rămâne în continuare la guvernare. Deznodământul – previzibil, de altfel – a fost grăbit de opoziția zgomotoasă a Gărzii de Fier, care se susținea în acțiunile sale pe impopularitatea cronică a lui Carol, ca și pe intransigența lui Ion Antonescu, care-l considera pe rege ca fiind singurul răspunzător pentru dezastrul din 1940. Oarecum paradoxal, regele a apelat în acest moment disperat tocmai la mai vechiul său adversar, numindu-l pe „câinele roșu” prim-ministru. Alegerea nu a fost însă rod al propriului arbitru, ci a fost impusă de popularitatea generalului exilat, privit de opinia publică, profund șocată și revoltată de modul în care au fost cedate teritoriile românești, ca un adevărat salvator al demnității ființei naționale, dar și de presiunile oamenilor politici liberali și național-țărăniști. Conform istoricului Florin Constantiniu, camarila regală vedea în Antonescu „paiul salvator”⁸ al lui Carol al II-lea, dar generalul a fost cel care l-a obligat să facă, în cele din urmă, pasul de care se temea atâta și pe care-l respingea cu toată ființa sa. Carol ar fi încercat chiar suprimarea fizică a lui Ion Antonescu, dându-i în acest sens ordine precise generalului Coroamă, comandantul diviziei de gardă regală; acesta însă ar fi replicat: „Armata care a lăsat să fie cotoplit teritoriul nostru, fără a trage un foc, va refuza să tragă asupra generalului Antonescu. Chiar eu voi refuza să dau ordin în acest sens”⁹.

În cele din urmă, regele Carol al II-lea a fost nevoit să părăsească tronul, semnând, în seara de 5 septembrie, o Proclamație, în textul căreia, la sugestia lui Urdăreanu¹⁰, a evitat termenul „abdic”, recurgând la formula „trecând astăzi fiului meu (...) grelele sarcini ale domniei”, în ideea de a-și păstra o porțiță pentru o

⁴ Carol al II-lea, *op.cit.*, vol. 2, p. 198.

⁵ *Ibidem*, p. 206.

⁶ *Ibidem*, p. 251.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Florin Constantiniu, *op.cit.*, p. 384.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Carol al II-lea, *op.cit.*, vol. 2, p. 257.

eventuală revenire pe tron, în împrejurări mai favorabile. Că este așa ne confirmă faptul că în 1951, în momentul publicării memoriilor principesei Ileana, Carol nu a ezitat să corecteze afirmația acesteia cu privire la „presupusa” sa abdicare: el *nu abdicase*, ci doar făcuse „o declarație” de atribuții¹¹. În orice caz, dincolo de formule diplomatice, cariera politică a lui Carol al II-lea era încheiată: „Astfel soarta este aruncată, după zece ani de străduință, zece ani de luptă și de muncă prin focuri concentrate ale dușmanilor de afară și din lăuntru, prin trădarea și, mai ales, prin părăsirea, fără nici un efort de rezistență, a lui Antonescu, iată-mă, din nou, pus pe drumuri, din nou pribeag pe drumuri străine”¹².

„Focuri concentrate” sunt expresia plastică pentru opoziția furibundă a adversarilor lui Carol al II-lea, care nu ezitau să-și manifeste satisfacția, pe diverse tonalități, la aflarea veștii renunțării lui Carol la tronul României. Iuliu Maniu, cu binecunoscutul său spirit moderat, expunea, într-un articol publicat, în data de 12 septembrie 1940, de majoritatea celor mai importante cotidieni și intitulat: *Cauzele prăbușirii lui Carol al II-lea*, concepția sa despre guvernarea carlistă: „Este o eroare să se creadă că regele Carol II a fost silit să abdice din cauza orientării sale externe spre Anglia și Franța, pe care n-a avut-o, sau din cauza vreunei greșeli de o clipă, cauza abdicării sale este concepția sa generală de domnie personală, fără ideal, fără moralitate și fără busolă sigură, în continuă oscilațiune oportunistă, practică prin manevre și abilități, care au săpat prăpastie între Coroană și țară și care a trebuit să ducă la faliment și la distrugerea politicii sale”¹³. Reacția dr. Nicolae Lupu la abdicarea lui Carol, mult mai vitriolică decât cea a fostului său colaborator politic, vădea o stare de spirit generală. După cum notează Ioan Hudiță în jurnalul său, Lupu comenta astfel articolul dur anticarlist al lui Stelian Popescu din „Universul”, din 6 septembrie 1940: „El a așternut pe hârtie exact ceea ce gândește toată suflarea românească, cât despre formă, ea este scuzabilă dacă avem în vedere cât era de urâtă Bestia; bine că am scăpat de ea; eu propun să-l felicităm pe Antonescu pentru a fi reușit să scape țara de așa ticălos ...”¹⁴.

În dimineața zilei următoare, Carol părăsește Bucureștiul în trenul regal, împreună cu nelipsiții săi companioni, Elena (Magda) Lupescu și Ernest Urdăreanu, cei care-l vor însoți în toate periplurile exilului său, până în ultima zi a vieții. Ex-regele nu va fi însă scutit de neplăceri nici pe traseul parcurs de trenul regal până la ieșirea din țară. Legionarii vor încerca, până în ultima clipă, să se răzbune pe cel care, la sfârșitul anului 1938, ordonase executarea conducerii Mișcării Legionare. În gara din Timișoara, vagoanele în care călătorea Carol și apropiații săi au fost supuse unui turbat tir de mitraliere, la care gărzile trenului au ripostat. Nu s-au înregistrat victime, ci doar pagube materiale (câteva ferestre sparte și pereții vagoanelor

¹¹ Florin Constantiniu, *op.cit.*, p. 384.

¹² Carol al II-lea, *op.cit.*, vol. 2, p. 257.

¹³ Iuliu Maniu *în fața istoriei*, București, 1993, p. 454, 458.

¹⁴ Ioan Hudiță, *Pagini de jurnal*, în „Magazin istoric”, nr. 4/1998, p. 28.

ciuruiți), dar Carol a simțit pentru câteva clipe pericolul mortal la care s-ar fi expus dacă s-ar mai fi cramponat de putere. Evident, fostul monarh nu simțea decât, poate, vagi remușcări și regrete; în primul rând, sentimentele care-l stăpâneau erau cele de „jale” și „scârbă” față de atacurile violente ale adversarilor săi: „M-a apucat o tristețe sufletească nesfârșită, gândindu-mă la tot ce m-am sforțat să fac în acești 10 ani și la recunoștință culeg: gloanțele unor tineri rătăciți și descreierați, dar tot gloanțe sunt”¹⁵.

Odiseea lui Carol nu se va termina o dată cu intrarea acestuia în Iugoslavia; trenul regal se va lovi de multe alte dificultăți pe întreg parcursul călătoriei al cărei punct terminus (temporar) va fi Spania lui Franco. Aici, fostul monarh va fi nevoit să rămână blocat și fără nici o puțință de a pleca mai departe, din cauza unor dificultăți neașteptate, create intenționat de către Guvernul spaniol, la sugestia Guvernului Antonescu. Perioada exilului spaniol (12 septembrie 1940- 3 martie 1941) este, în genere, destul de bine cunoscută din diverse surse, dintre care cea mai importantă este jurnalul lui Carol; pe lângă însemnările zilnice ale ex-regelui, Raoul Bossy¹⁶ oferă unele informații privind această perioadă, ca și Paul al României¹⁷, însă de o anvergură mult mai redusă. Mai există și alte surse, nepublicate, care completează informațiile din sursele cunoscute, cum ar fi documentele diplomatice, mai precis, corespondența dintre Ministerul Afacerilor Externe Român și Legațiile României la Madrid și Lisabona ș.a., documente depistate în Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fondul 71/1920-1944 (România). Din această corespondență (purtată sub formă de telegrame) am extras telegrame expediate în perioada 10 septembrie 1940-24 februarie 1941, dosarele 130-136 (din păcate, telegramele se opresc la data de 24 februarie 1941; ar fi fost interesant de văzut conținutul celor din zilele următoare, până la 3 martie 1941, când Carol a fugit din Spania), în care sunt prezentate greutățile întâmpinate de Carol în Spania, în încercarea sa de a tranzita teritoriul acestei țări în drum spre Portugalia, ca și atitudinea Guvernului spaniol și a celui român față de intențiile lui Carol, la care se adaugă poziția Germaniei, ca parte interesată în stabilirea ex-regelui într-o țară unde putea fi ușor controlat de Guvernul Antonescu și de guvernele aliate ale acestuia. Telegramele sunt trimise din capitalele Spaniei, Portugaliei, Italiei, Germaniei, Marii Britanii, Statelor Unite ale Americii și Elveției, pentru Ministerul Afacerilor Externe de la București, de către Frederic Nanu, Ghenea (sau Ghelea) și Gussi (din 31 ianuarie 1941), miniștrii României la Madrid, Alexandru Gurănescu, diplomat la Legația României de la Berna, Mihai Cămărășescu, secretar de Legație la Lisabona, Ioan Pangal, diplomat la Legația României de la Lisabona, Ioan Florescu, ministrul României la Londra, Victor Ion

¹⁵ Carol al II-lea. *op.cit.*, vol. 2, p. 263.

¹⁶ Raoul Bossy. *Amintiri din viața diplomatică (1918-1940)*, vol. II, ediție de Stelian Neagoe, București, Ed. Humanitas, 1993.

¹⁷ Paul al României, *Carol al II-lea, Rege al României*, București, Ed. Holding Reporter, 1991.

Vojen, ministrul României la Roma, Coste Brutus, diplomat la Legația României de la Washington și Constantin Paul Grecianu, ministrul României la Berlin. Există și telegrame trimise de la București, semnate de miniștrii de Externe Mihail Manoilescu, Mihail Sturdza, de generalul Ion Antonescu și de Alexandru Cretzianu. În total sunt 53 telegrame, 14 datând din perioada 10-30 septembrie, 6 din 2-28 octombrie, 17 pentru perioada 4-27 noiembrie, 12 din zilele 2-30 decembrie și 4 pe perioada 20 ianuarie-24 februarie, telegrame care oferă informații privind demersurile lui Carol pe lângă autoritățile spaniole pentru a i se permite plecare spre Portugalia, protestele sale față de atitudinea Guvernului român (care dorea reținerea lui în Spania pe o perioadă nedeterminată), unele acțiuni ale aceluiași Guvern român printre care și încercările de a obține de la Guvernul lui Franco permisiunea de percheziție a bagajelor fostul rege, în speranța confiscării unor documente foarte importante, folosirea lui Ernest Urdăreanu ca agent de legătură cu diversele autorități și factori de influență, fuga acestuia în Portugalia și reacțiile Bucureștiului, sprijinul acordat de Pangal pentru facilitarea plecării ex-regelui în Portugalia, interesul arătat de Germania față de prezența lui Carol în Spania, unele informații privind apelurile disperate ale lui Carol pe lângă autoritățile portugheze, ba chiar și pe lângă cele americane, pentru a putea părăsi teritoriul Spaniei care, pentru acesta, devenise aproape o închisoare. Este interesant faptul că strădaniile fostului rege al României de a scăpa de „monitorizarea” regimului Antonescu au fost susținute (chiar și cu titlu particular) și de diplomații altor țări, ca, de exemplu, ai Turciei, ai Statelor Unite ale Americii sau chiar ai Iugoslaviei (după supozițiile lui Ghenea). Telegramele surprind cu precădere reacțiile autorităților române la acțiunile lui Carol al II-lea în Spania. Unele informații conținute în aceste telegrame diplomatice nu se regăsesc în memoriile lui Carol al II-lea și nici în alte lucrări privind această perioadă, mai cu seamă că aceste date sunt de o importanță mai redusă (vezi, de exemplu, acel curier american, Hotchkis, amintit de Ghenea la 13 decembrie 1940 și care nu este menționat de către Carol în jurnal). Ele sunt însă utile pentru a completa imaginea a ceea ce a însemnat Carol al II-lea pentru Statul Român în momentul 1940: țapul ispășitor pentru eșecul încercării elitelor politice românești de a menține ceea ce s-a realizat la 1918, într-un context mai mult decât favorabil revizionismului. Dar să lăsăm documentele să vorbească.

ANEXE

1. 1940 septembrie 10, Berna

Legătuinea României la Berna

Telegrama descifrată nr. 2089, din 10 septembrie 1940, ora 20,30

(Către) Externe¹⁸

București

Fostul suveran va părăsi Elveția la miezul nopții, mergând prin Milan, Turin, ajungând pe la cinci dimineața la frontiera franceză și de acolo continuând fără oprire¹⁹ spre Portugalia; va trece prin Spania.

Fostul suveran roagă să binevoiți a da ordine Legațiunii noastre din Madrid ca un funcționar vorbind limba spaniolă să vină la Cervera, la frontieră, spre a înlesni operațiunea de transbordare cu funcționarii spanioli.

Gurănescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 134.

2. 1940 septembrie 10, București

Ministerul Afacerilor Externe la București

Telegramă cifrată nr. 56191, din 10 septembrie 1940

Legăția României

Berna

Răspuns la telegrama nr. 2085, remiteți urgent declarația la Legăția portugheză din Berna și trimeteți la București mai multe fotocopii.

Este chiar de dorit ca fostul suveran să părăsească Elveția cât mai curând, pentru că vagoanele trenului regal sunt reclamate în țară și dacă ar întârzia mai mult ele n-ar mai putea sta la dispoziție pentru a-l conduce pe fostul suveran până la frontiera franco-spaniolă²⁰.

Rog intervenți direct telefonic la Franasovici, Vichy, pentru a se da permisia fostului suveran și suitei sale de a trece prin Franța, dacă între timp Guvernul francez nu va fi acordat chiar permisiunea de a se stabili definitiv în Franța, pe care am cerut-o încă de vineri seara și la care n-am avut încă nici un răspuns.

Am făcut ieri, 9 septembrie ora 23, intervenția necesară către Spania pentru vagoanele menționate în telegrama dvs.

---

¹⁸ Abreviere uzuală pentru Ministerul Afacerilor Externe român.

¹⁹ Tranzitarea Franței se va face fără ca ex-regele să-l poată vedea pe Franasovici, un vechi colaborator al său de la Legăția de la Vichy, din cauza intervenției Guvernului Pétain (Carol crede că acest lucru este urmarea sfatului lui Gurănescu); v. Carol al II-lea, *op.cit.*, vol. 2, p. 266.

²⁰ Trenul regal va fi întors de la granița franco-spaniolă spre România, Carol continuându-și drumul cu un tren spaniol, la care vor atșa cele două vagoane ale sale.

Rog înștiințați-ne de plecare și pe noi, dar mai ales înștiințați Guvernul portughez prin intermediul Legației sale din Berna.

Manoilescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 135.

3. 1940 septembrie 12, Madrid

Legatia României la Madrid

Telegramă descifrată nr. 1173, din 12 septembrie 1940, ora 22,25

Externe

București

Vin de la Ministerul Afacerilor Străine, unde am fost chemat de urgență de subsecretarul de Stat, care mi-a comunicat că este cu puțință ca Guvernul spaniol să revină asupra deciziunii de a refuza cererea fostului nostru rege de a se stabili în Spania și că generalul Franco va lua o hotărâre definitivă chiar astă-noapte. Între timp, Guvernul spaniol i-a trimis vorbă să aștepte hotărârea la Barcelona²¹.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 156.

4. 1940 septembrie 13, Madrid

Legatia României la Madrid

Telegramă descifrată nr. 1179, din 13 septembrie 1940, ora 19,30

Externe

București

Urmare telegramă cifrată nr. 1173.

În timpul nopții, fostul suveran a telegrafiat generalului Franco, protestând împotriva întreruperii călătoriei sale „sub diferite pretexte”, cerând să fie autorizat să-și urmeze drumul în Portugalia, „precum îi fusese garantat de reprezentanții spanioli în străinătate”.

Ministerul Afacerilor Străine²² m-a chemat din nou azi-dimineață și mi-a repetat că atunci când a primit telegrama din 6 septembrie a Legației Spaniei din București, cerând în numele Guvernului român dreptul de ședere pentru fostul rege, generalul Franco fiind plecat în provincie, se credea mai prudent a-i acorda numai

²¹ Așa-zisa cerere a lui Carol de a rămâne în Spania era, de fapt, sugestia Guvernului Antonescu făcută Guvernului Franco, prin intermediul Legației Spaniei la București, din dorința autorităților române de a-l putea controla și totodată de a împiedica eventualele încercări ale fostului rege de a se reimplica în politica României. Probabil că dorința Guvernului Antonescu a fost susținută și de intervenții ale autorităților de la Berlin.

²² Este vorba de Beig Beder.

viza de tranzit, dar că zilele trecute s-ar fi reexaminat chestiunea și se vede puțința de a satisface cererea Guvernului nostru.

Mi-a spus că a comunicat cele de mai sus la București și că așteaptă azi răspunsul. Un ceas mai târziu, am fost chemat și rugat să transmit din partea generalului Franco fostului suveran un mesaj, rugându-l, spre a preîntâmpina posibilitățile de coercițiune dacă ar ieși din Spania, să primească ospitalitatea Guvernului spaniol câteva zile, până ce se vor cunoaște dorințele Guvernului nostru, de care trebuie să țină seama. Am transmis mesajul, prin telefon, colonelului Urdăreanu; n-am primit încă răspunsul fostului suveran. Firește, am stăruit să-l conving să primească „invitația” generalului Franco²³, căci până acum a refuzat să se dea jos din vagon, la Barcelona, unde se află de ieri. Colonelul Urdăreanu, la rândul său, m-a rugat stăruitor a transmite din partea sa domnului general Antonescu rugămintea insistentă să fie autorizați a-și urma drumul în Portugalia și, reînnoind asigurările că fostul suveran este ferm hotărât să se abțină de la orișice activitate politică, singura lui dorință fiind de a rămâne liniștit cât mai departe de țară.

Nu știu dacă a avut loc aci, în această chestiune, o nouă intervenție din partea Guvernului nostru, după aceea din 6 septembrie, căci asupra acestui punct ministrul Afacerilor Străine a fost evaziv, dar știu, firește, de unde a venit una. Dumneavoastră sunteți desigur mai bine informat decât mine.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 165.

5. 1940 septembrie 14, Lisabona

Legeția României la Lisabona

Telegrama descifrată nr. 986, din 14 septembrie 1940, ora 02,40

Externe

București

Confidențial

Ministrul Germaniei la București a cerut să mă vadă astă-seară pentru a-mi face o urgentă comunicare. Primindu-l de îndată, Domnia sa s-a interesat, de la începutul întrevederii, despre sosirea fostului suveran la Lisabona. În timpul convorbirii mi-a arătat că, din informațiile sale, fostul suveran nu va putea părăsi curând Spania, deoarece va trebui să îndeplinească unele formalități cerute de Guvernul din Madrid.

²³ Generalul Franco a transmis lui Carol, „baricadat” în gara Barcelona, un răspuns „indirect” la telegrama sa, prin care fostul suveran era rugat să primească ospitalitatea spaniolă pentru câteva zile, oriunde ar fi dorit, „pentru siguranța regelui Mihai și a României”, ceea ce a echivalat pentru Carol cu „o lovitură de măciucă”, „o adevărată cursă”. Evident, este vorba de o înțelegere tacită între autoritățile spaniole și cele române; v. Carol al II-lea, *op.cit.*, vol. 2, p. 270.

Reprezentantul Reichului mi-a împărtășit, de asemenea, că astăzi a fost la Ministerul Afacerilor Străine portughez pentru a cere lămuriri asupra modului în care s-a dat autorizația fostului suveran de a se instala în Portugalia. Cu acest prilej, ministrul Germaniei m-a informat că a transmis secretarului general al Ministerului Afacerilor Străine portughez dorința Guvernului său ca fostul suveran să nu părăsească Portugalia, în ipoteza instalării sale la Lisabona.

Din lunga și amicala convorbire avută cu ministrul Germaniei am desprins că dorința Guvernului din Berlin ar fi ca fostul suveran să-și fixeze reședința în Spania, iar nu în Portugalia²⁴.

Cămărășescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 186

6. 1940 septembrie 14, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1183, din 14 septembrie 1940, ora 22,00

Externe

București

Ca urmare la telegrama cifrată nr. 1179.

Mi-a telefonat iar colonelul Urdăreanu cerând să stăruiesc²⁵ pe lângă Guvernul spaniol ca fostul suveran să poată pleca în Portugalia, unde ar avea de gând să negocieze cu miniștrii Argentinei și Braziliei stabilirea într-una din aceste țări. Crede că alegerea domiciliului în America de Sud va convinge factorii interesați că este în adevăr hotărât să se abțină de la orișice activitate politică. Rog binevoii a telegrafia urgent dacă pot să fac demersul cerut pe lângă Guvernul spaniol. Fostul suveran a consimțit să părăsească vagonul și locuiește de ieri la Sitges lângă Barcelona²⁶.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 187.

---

²⁴ Fostul suveran intuiește, de asemenea, interesul Germaniei pentru ca el să fie reținut în Spania: „Trebuie să fie și presiuni germane, altfel nu este explicabil”; v. *Ibidem*, p. 272.

²⁵ După cum notează și Carol în jurnalul său, în aceeași zi „încercăm să-l punem în mișcare și pe Nanu”; v. *Ibidem*, p. 271.

²⁶ Carol notează în jurnalul său că hotelul Sitges, la 3 km sud de Barcelona, este „cât se poate de puțin confortabil”; v. *Ibidem*, p. 270.

7. 1940 septembrie 16, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegramă descifrată nr. 1196, din 16 septembrie 1940, ora 14,40

Externe

București

Ca răspuns la telegrama domniei voastre nr. 57310.

Am vorbit cu ministrul Afacerilor Străine. Fostul rege va fi reținut²⁷. Vagonul de bagaje va fi revizuit, conform dorinței noastre, de față cu un secretar al acestei Legățiuni. Trenul regal a rămas în Franța și sunt informat că a și plecat înapoi.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 203.

8. 1940 septembrie 18, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1213, din 18 septembrie 1940, ora 22,20

Externe

București

La cererea fostului suveran, transmit următoarea telegramă:

„Către Maiestatea sa, regele Mihai

În drum spre Portugalia, am fost, pe neașteptate, contra voinței mele și asigurărilor date, oprit în Spania.

Te rog ia măsuri ca această stare de lucruri să înceteze cât mai curând, asigurându-mi drumul spre Portugalia.

Semnat: Carol”.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România 1920-1944), dosar 131, f. 225.

9. 1940 septembrie 18, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1214 din 18 septembrie 1940, ora 22,20

Externe

București

---

²⁷ Probabil cea mai revelatoare expresie pentru a descrie situația ex-regelui în Spania.

La cererea domnului colonel Urdăreanu, transmit următoarea telegramă către domnul general Antonescu:

„Rog a transmite domnului general Antonescu, președintele Consiliului de Miniștri, următoarele:

1. Maiestatea sa a hotărât plecarea din Elveția în Portugalia, pentru a fi cât mai departe de orice posibilitate de intrigi în jurul lor.

2. La plecarea din Elveția, Maiestatea sa avea asigurată trecerea prin Spania, conform comunicării ministrului Spaniei la Berna.

3. În Spania, vagonul Maiestății sale a fost reținut, oferindu-i-se, în numele Guvernului Franco, ospitalitatea Guvernului spaniol, arătând că la baza acestor măsuri era cererea Guvernului român.

4. Pe baza convorbirilor de la Barcelona, fiind sigur că aceste dificultăți nu sunt sugerate de Guvernul român, vă rog să binevoiți a dispune să se facă demersurile necesare ca această stare absolut anormală să înceteze, obținând pentru Maiestatea sa cât mai neîntârziat trecerea în Portugalia și față de care Maiestatea sa a luat angajamentele cunoscute.

5. Legațiunea României de la Madrid, pretextând că nu are instrucțiuni, nu dă absolut nici un concurs. Vă rog să binevoiți a da ordine pentru ca personalul nostru diplomatic să dea cel puțin sprijinul ce-l datorează oricărui român.

6. Binevoiți a dispune ca, prin intermediul Legației din Spania, să fiu onorat cu un răspuns.

Semnat: Urdăreanu”

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 227-228.

10. 1940 septembrie 18, Madrid

Legațiunea României la Madrid

Telegrama cifrată nr. 1215, din 18 septembrie 1940, ora 22,30

Externe

București

Urmare la telegrama cifrată nr. 1214.

La punctul 3 al mesajului către domnul general Antonescu, ar fi de observat că, mie, cel puțin, Guvernul spaniol nu mi-a arătat că la baza reținerii vagonului regal al fostului suveran la Barcelona era cererea Guvernului român, ci mi-a repetat mereu că *credea a satisface astfel dorințele arătate de Guvernul român prin telegrama din 6 septembrie a Legației Spaniei la București, ca fostul suveran să locuiască în Spania* (s.n.). Când am comunicat conținutul telegramii Domniei voastre nr. 57310 ministrului Afacerilor Străine, a exclamat: „vezi, ce ți-am spus, *am executat întocmai dorințele Guvernului dumitale*” (s.n.) (a se vedea și telegrama cifrată nr. 1179).

Nu știu deci pe ce se întemeiază afirmațiunea domnului Urdăreanu²⁸.

La punctul 5 nu am nevoie să vă asigur, atât pe Domnia voastră cât și pe domnul general Antonescu, că nu am făcut tot ce puteam spre a obține executarea întocmai a ordinelor primite cu nr. 56159, 56564 și 57310²⁹ cu cât mai mult tact și evitând incidentele neplăcute. Fostul suveran însă, deși i-am arătat telefonic că nu puteam să ies din cadrul mărginit al rolului meu de mijlocitor și știa chiar din indiscrețiunile unor funcționari superiori spanioli că problema depășește cadrul unor dorințe personale, stăruiește într-una să fac demersuri pe lângă Guvernul spaniol pentru continuarea călătoriei, ca și cum aş putea să ies din cadrul instrucțiunilor primite sau, chiar dacă aş face-o, că aş putea să silesc (sic!) Guvernul spaniol să-și schimbe atitudinea. Adaug că în lipsă de instrucțiuni am crezut mai bine de a nu comunica încă fostului suveran ordinele tocmai opuse, primite cu nr. 57310. I-am comunicat însă sfatul dat ieri de subsecretarul de Stat al Afacerilor Străine de a-și alege de pe acum o reședință de iarnă. Mai adaug că fostul suveran mai stăruie să-i trimit din nou un funcționar al Legației, cunoscător de limba spaniolă, ca să rămână cu el fără termen. Deși prezența lui ar avea unele avantaje, mai ales spre a netezi asperitățile care ar putea produce incidente 'zgomotoase și neplăcute, nu am putut satisface cererea fără încuviințarea Domniei voastre. Apoi serviciul ar fi foarte stânjenit din lipsă de personal îndestulător. Rog să binevoiți a-mi da instrucțiuni.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 226, 229.

11. 1940 septembrie 20, București

Ministerul Afacerilor Externe

Telegramă cifrată nr. 58216, din 20 septembrie 1940

Legatia României

Madrid

La telegrama dumneavoastră nr. 1215.

Guvernul este de acord ca fostul suveran să-și ia reședința de iarnă în Spania, rămânând bineînțeles că nu-i va putea fi îngăduit să se reîntoarcă în Franța.

Sturdza

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 275.

²⁸ „Afirmațiunea domnului Urdăreanu” se „întemeiază” pe convingerea lui Carol că „Toată porcăria vine din partea Guvernului român, acest lucru este de acuma definitiv stabilit”; v. *Ibidem*, p. 274. Tot Carol afirmă, în jurnalul său, pe data de 23 septembrie, că Nanu i-ar fi declarat trimisului său, Ervin Claus, că „totul se datorește acțiunii Guvernului român” (p. 274).

²⁹ Evident, este vorba despre anumite instrucțiuni trimise telegrafic de la București, care însă nu se află în dosarele studiate, deși locul lor ar fi fost acolo. Încă nu le-am depistat.

12. 1940 septembrie 21, Madrid

Legăția Românică la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1230, din 21 septembrie 1940, ora 22,10

Externe

București

Strict confidențial.

Am chibzuit că erau 2 căi posibile pentru a executa ordinul nr. 58456, prima de a mă prezenta fostului suveran și a-i cere învoiala pentru facerea perchezițiunii, dar era sigur că era să se împotrivescă și atunci era dezarmat și între timp putea să distrugă și să dosească tot ce voia. Alternativa, și cea care mi s-a părut bună, era să cer concursul autorităților spaniole. Am vorbit deci cu ministrul Afacerilor Străine, care a făgăduit că va examina chestiunea și va ... (lipsă de text) și alți factori competenți, dar nu mi-a ascuns că ideea nu-i plăcea deloc³⁰.

I-am semnalat apoi că nu s-a făcut încă revizuirea bagajelor, făgăduită mai demult. Mi-a răspuns că și această chestiune era încă în studiu. În aceste condițiuni voi stăruii din nou, dar rog instrucțiuni, dacă trebuie să recurg la prima alternativă, deși încercarea îmi pare zadarnică.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 296.

13. 1940 septembrie 26, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama cifrată nr. 1263, din 26 septembrie 1940, ora 22,35

Externe

București

Strict confidențial.

Ca urmare la telegrama nr. 1230.

Nu am putut obține nici un răspuns la chestiunea despre care trata telegrama dumneavoastră nr. 58456. Fostul rege a intervenit prin mine să se poată muta la Sevilla. La Ministerul Afacerilor Străine mi s-a spus că nu se vede nici o obiecțiune, dar că trebuie așteptată întoarcerea ministrului de Interne din Germania spre a se lua o hotărâre definitivă.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 352.

³⁰ Conform jurnalului lui Carol al II-lea, Nanu credea, pe 23 septembrie, că inițiativa de a se face percheziția bagajelor ex-regelui ar aparține exclusiv ministrului legionar de Externe Mihail Sturdza, care ar acționa fără știrea lui Ion Antonescu.

14. 1940 septembrie 30, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1285, din 30 septembrie 1940, ora 22,45

Externe

București

Strict confidențial.

Am trimis azi o nouă notă ministrului Afacerilor Străine, stăruind pe un răspuns favorabil cât mai grabnic la demersul meu privitor la valorile ce s-ar putea afla în bagajul fostului suveran. Poate și un demers prin Legățiunea Spaniei din București, dacă nu s-a făcut încă, ar fi de folos.

Mărturisesc că am căpătat impresia, din anturajul lui, că ministrul Afacerilor Străine nu este dispus să ne mulțumească, pretextând motive de cavalerism și ospitalitate. Însă crede îndeobște că la întoarcerea domnului Suñer din Roma, peste câteva zile, o largă remaniere guvernamentală este inevitabilă și că ministrul Afacerilor Străine va fi înlocuit prin Suñer. Cred că cu Domnia sa șansele de satisfacere a cererii noastre vor fi mult mai bune³¹.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 131, f. 396.

15. 1940 octombrie 2, București

Ministerul Afacerilor Externe

Telegrama cifrată nr. 61319, din 2 octombrie 1940

Legățiunea Românicii

Madrid

În ceea ce privește bagajul fostului rege, propunem următoarea soluție: vagonul sau vagoanele cu bagaje să fie reîntoarse la granița franceză și percheziția să se facă acolo, ca o percheziție vamală.

Sturdza

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 132, f. 22.

---

³¹ Pe Suñer, Carol îl numește „tartor”

16. 1940 octombrie 3, Lisabona

Legeția României la Lisabona

Telegrama descifrată nr. 1061, din 3 octombrie 1940, ora 03,40

Externe

București

Am onoarea a raporta că în cursul călătoriei mele de înapoiere la Lisabona, efectuată cu automobilul, m-am oprit, joi seara, 26 septembrie, la Barcelona. În dimineața de 27 a apărut în ziarele din Barcelona că printre ocupanții hotelului Ritz mă aflu și eu, în trecere. La ora 12 mă pregăteam de plecare spre Madrid, când mi s-a telefonat de portar că doi domni doresc să mă vadă. Coborând în hall, am găsit pe domnul Urdăreanu și pe domnul colonel Filitti, însoțit de un agent polițienesc spaniol. La surprinderea mea de a-i vedea acolo, când eu <îi> credeam deja la Lisabona, domnii Urdăreanu și Filitti mi-au spus că fostul suveran se afla la Sitges lângă Barcelona și că, aflând din ziare de prezența mea, dorește să-mi facă comunicări în legătură cu stabilirea sa la Lisabona.

Deși am răspuns că eram pe punctul plecării spre Madrid, domnul Urdăreanu a insistat să merg imediat la Sitges.

Acolo, fostul suveran mi-a spus că scopul călătoriei sale fiind Lisabona și aflând de trecerea mea prin Barcelona dorește să mă pună la curent că autoritățile spaniole târăgănesc formalitățile pentru plecare sa în Portugalia. Fostul suveran și-a exprimat în acest timp surprinderea că nu este autorizat să-și continue călătoria, cu toate că a dat declarații formale Guvernului portughez și Guvernului Regal că nu va avea nici o activitate politică și a adăugat că este dispus să dea încă o declarație scrisă că se obligă a nu părăsi Portugalia până la terminarea războiului. S-a plâns, totodată, de lipsa de confort și toate dificultățile pentru aprovizionarea din Spania. M-a întrebat, în sfârșit, dacă de la Lisabona se pot activa formalitățile pentru trecerea în Portugalia.

Ncavând nici un fel de instrucțiuni de la Minister în această privință și necunoscând faptele noi survenite de la plecarea mea din țară, am răspuns că nu am nici o calitate pentru a interveni într-o chestiune care, privind autoritățile spaniole, este de competența Legațiunii României de la Madrid³².

Față de acest răspuns al meu, a cărui justețe a recunoscut-o, fostul suveran mi-a răspuns: „atunci nu mai comunica nimic”.

Am socotit totuși de datoria mea să vă raportez cele de mai sus.

Am găsit pe fostul suveran foarte deprimat și din conversațiunea avută am degajat impresia că singurul lucru la care aspiră este să găsească în Portugalia o

³² Chiar dacă Pangal nu avea nici o împuternicire oficială în această problemă, se pare că ar fi căzut de acord cu fostul rege, care notează în jurnalul său, pe 27 septembrie: „Cu Pangal am pus la cale o întreagă acțiune de desincătușare”; v. *Ibidem*, p. 276.

localitate cu puțin confort și liniște, consimțind la orice măsuri de precauțiune pe care Guvernul portughez ar dori să le ia.

Pangal

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România 1920-1944), dosar 132, f. 23-25.

17. 1940 octombrie 8, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1347, din 8 octombrie 1940, ora 20,30

Externe

București

Răspuns 61319 și urmare la nr. 1285.

Am primit astăzi un răspuns în scris al ministrului Afacerilor Străine la ultima mea intervenție, în care mi-a făcut cunoscut că cercetarea specială a bagajului fostului suveran s-ar putea face respectând dispozițiile legale spaniole și cu observarea uzanțelor de drept internațional, adică pe baza unei comisiuni rogatorii. Cu îndeplinirea acestei formalități, Guvernul spaniol poate autoriza autoritățile desemnate de Guvernul nostru să procedeze la cercetările dorite, însă cu menajarea specială datorată persoanei în chestiune.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 132, f. 94.

18. 1940 octombrie 11, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1376 din 11 octombrie 1940, ora 22, 40

Externe

București

Aflu că fostul rege a sosit azi la Madrid și că își urmează drumul la Sevilla, unde a primit, se crede, de la Guvernul spaniol încuviințarea de a locui.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 132, f. 131.

19. 1940 octombrie 27, Lisabona

Legăția României la Lisabona

Telegrama descifrată nr. 1182, din 27 octombrie 1940, ora 18,40

Externe

București

Drept răspuns la telegrama Domniei voastre nr. 68081.

Am aflat azi-dimineață că postul de radio New York ar fi anunțat astă-noapte³³ că fostul suveran a cerut intervenția președintelui Roosevelt spre a fi ajutat să treacă în Portugalia³⁴, demers făcut prin intermediul Legăției Statelor Unite din Lisabona de un șambelan al său.

După primirea telegramei Domniei voastre, am văzut pe însărcinatul cu afaceri american, pe care l-am întrebat ce știe în această privință. Domnia sa mi-a confirmat că dl. Pangal l-a văzut alaltăieri și i-a comunicat că fostul rege s-a angajat în scris față de generalul Franco de a nu părăsi Portugalia până la sfârșitul războiului, dacă este autorizat a se stabili în această țară. Dl. Pangal a adăugat că acest angajament a fost luat de fostul suveran și față de Guvernul portughez și de cel german și că fostul rege roagă pe dl. Roosevelt să sprijine cu autoritatea lui sosirea sa în Portugalia.

Dorind să verific dacă dl. Pangal a comunicat și Legăției Germaniei acest angajament al fostului suveran, am cerut să văd și pe însărcinatul cu afaceri al Germaniei, care mi-a confirmat că Domnia sa l-a vizitat acum câteva zile și i-a arătat o telegramă prin care fostul rege îl numește șambelanul său. În această calitate dl. Pangal a declarat că fostul rege este dispus să dea Führerului cancelar Hitler o declarație scrisă, analoagă cu aceea dată de generalul Franco, prin care se angaja să nu părăsească Portugalia și să nu aibă nici o activitate politică. Însărcinatul cu afaceri al Germaniei mi-a spus că a transmis cele de mai sus Guvernului său.

Adaug că, în ultimul timp, nu am avut prilejul să comunic personal cu dl. Pangal. Rog, dacă credeți de cuviință, să binevoiți a-mi da instrucțiuni de atitudine ce trebuie să ia Legăția față de Domnia sa.

Cămărășescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 132, f. 463-464.

---

³³ Postul de radio american ar fi anunțat cu câteva zile înainte intenția lui Carol de a fugi (subl.ns.) din Spania; v. *Ibidem*, p. 295. Carol scrie în jurnalul său că postul de radio din Chicago ar fi anunțat demersurile lui Carol pe lângă Roosevelt (p. 298).

³⁴ Intervenția lui Carol pe lângă autoritățile americane era plănuită dinainte, sub denumirea de cod „Acțiunea USA”.

20. 1940 octombrie 28, Lisabona

Legăția României la Lisabona

Telegrama descifrată nr. 1186, din 28 octombrie 1940, ora 20,00

Externe

București

Drept urmare la telegrama mea nr. 1182.

Sunt informat că domnul Pangal are un strâns contract cu fostul rege, corespondența efectuându-se prin poștă și intermediul unor curieri trimiși din Lisabona la Sevilla³⁵.

Cămărășescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 132, f. 494.

21. 1940 noiembrie 4, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1512, din 4 noiembrie 1940, ora 22,25

Externe

București

Ex-regele Carol, cu toată suita, a sosit ieri la Madrid și mâine va avea loc o întrevvedere cu ministrul Afacerilor Străine.

Aflu de la un jurnalist american că ex-regele a transmis telefonic prin reprezentantul lui (sic!) în Portugalia, un apel către Statele Unite ale Americii, punându-se sub protecțiunea lor³⁶. N-am putut afla dacă acest reprezentant era Pangal sau altcineva.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 32.

---

³⁵ Pangal fusese numit de Carol prim-șambelan și avea numele de cod „Ionică”; v. *Ibidem*, p. 297.

³⁶ Insistențele lui Carol pe lângă autoritățile americane se datorează speranțelor sale destul de puternice în influența Washingtonului, speranțe întărite și de ministrul Turciei în Spania, Hulusit Foat Tugay; v. *Ibidem*, p. 303.

22. 1940 noiembrie 7, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1527, din 7 noiembrie 1940, ora 21,55

Externe

București

Răspuns la telegrama nr. 70731.

M-am folosit de prilejul prezenței ministrului Afacerilor Străine la o serată intimă de rămas bun, pe care am dat-o ieri, spre a discuta chestiunea fostului suveran, care a venit să-l vadă cu câteva ceasuri înainte. Deși mi-a spus că nu s-a luat nici o hotărâre definitivă, am rămas cu impresia că extrădarea lui Urdăreanu nu va fi acordată³⁷ și nici cercetarea bagajului pe care el pretinde fără ... (lipsă în text) după trecerea unui timp atât de îndelungat. Mai mult, am impresia că nu este exclus să se încuviințeze plecarea ex-regelui în Portugalia, spaniolii dorind, cu orice preț, să scape de el, și că se duc tratative în acest sens cu alți interesați. Argumentele mele nu păreau să-l clintescă din părerea sa, mi-a mărturisit că găsea că fostul suveran avea mult farmec și că l-a convins că orice ar fi făcut, a făcut-o cu intențiune bună pentru țara sa. A fost impresionat îndeosebi de izbitoarea lui îngrijorare de soarta doamnei Lupescu.

Sunt indicii că alte Puteri lucrează în favoarea fostului rege. Știu, de pildă, că ministrul Turciei i-a făcut mai multe vizite și a intervenit pentru el. M-a asigurat însă că a lucrat din proprie inițiativă.

Nici fostul rege, nici suita sa nu mi-au dat vreun semn de viață în timpul șederei la Madrid.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 85-86.

23. 1940 noiembrie 10, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1556, din 10 noiembrie 1940, ora 23,00

Externe

București

Ca răspuns la telegrama Domniei voastre nr. 72289 și ca urmare la telegramele mele nr. 1552 și 1512.

Nu am primit un răspuns oficial la intervențiunile mele. Știrea arestării

---

³⁷ Este vorba de extrădarea lui Urdăreanu din Spania în România, cerută de legionari, care-l considerau pe fostul mareșal al curții regale autorul moral al morții lui Codreanu; Carol relatează că în cursul discuției cu Sufer, acesta i-ar fi promis, cu titlu secret, că îl va ajuta pe Urdăreanu să fugă în Portugalia pentru a nu fi extrădat în România; v. *Ibidem*, p. 294, 309.

colonelului Urdărianu am avut-o pe cale particulară³⁸.

Marti am audiența de plecare la ministerul Afacerilor Străine și voi interveni din nou.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 125.

24. 1940 noiembrie 11, Berlin

Legăția României la Berlin

Telegrama descifrată nr. 40712, din 11 noiembrie 1940, ora 21,56

Externe

București

(Referitor la discuția purtată între Grecianu, ministrul României la Berlin, și ministrul de externe german, Ribbentrop):

Esențialul părerilor sale expuse în amănunt la chestiunile ridicate de mine sunt:

„(...) 7 - Confidențial mi-a încredințat măsurile luate de Germania pentru ca ex-regele Carol să nu poată părăsi Spania. (Dorea să ne evite complicații interne)”.

Grecianu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 158.

25. 1940 noiembrie 12, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1562, din 12 noiembrie 1940, ora 17,00

Externe

București

Ca urmare la telegrama cifrată nr. 1556.

Am putut vedea azi pe șeful Siguranței, cu care am discutat extrădarea lui Urdăreanu.

Mi-a spus că știrea arestării lui nu era întemeiată, deși, lucru de neînțeles, cenzura a lăsat să se telegraficeze știrea în străinătate de către jurnaliștii străini; în privința extrădării mi-a spus că chestiunea nu depinde de ei, ci de Ministerul Afacerilor Străine, totuși a discutat-o cu mine. Cu toate stăruințele mele, nu mi-a dat prea mari speranțe că o vom obține – nici ei nu se așteaptă la extrădări pentru crime asemănătoare, deși au făcut, de formă pură, o cerere de extrădare Guvernului Pétain.

Mâine voi vedea pe ministrul Afacerilor Străine.

Nanu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 160.

³⁸ Carol notează, pe 9 noiembrie, că Radio Madrid ar fi anunțat internarea lui Urdăreanu într-un sanatoriu în România, evident, o denaturare deliberată a autorităților spaniole, Urdăreanu părăsind în aceeași zi Spania; v. *Ibidem*, p. 312.

26. 1940 noiembrie 12, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1582, din 12 noiembrie 1940, ora 22,15

Externe

București

Am fost primit azi de ministrul Afacerilor Străine în audiență de plecare, care mi-a spus întâi condoleanțele Spaniei pentru cutremurul din România.

Stăruind pentru răspuns în chestiunea Urdăreanu, mi-a dat puține speranțe, spunându-mi că s-a ridicat, în ultimul Consiliu de Miniștri, dar că majoritatea a fost contra extrădării. Apoi și Consiliul Juridic al Ministerului Afacerilor Străine a dat aviz defavorabil. În ceea ce privește pe fostul rege, mi-a spus că șederea lui în Spania a pricinuit mari cheltuieli și neazuri cu paza lui și Guvernului spaniol că, spre a ne satisface, l-au oprit în Spania câțva timp, dar că nu mai pot să-l țină și că speră că nu vom face obiecțiuni să treacă în Portugalia sub condițiunea să se lege de a nu se amesteca în politică.

Nanu, Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 176.

27. 1940 noiembrie 12, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1581, din 12 noiembrie 1940, ora 22,15

Externe

București

Aflu pe cale particulară, dar din izvor tot atât de sigur, ca și cum ar fi oficial, că poliția spaniolă a primit ordin de alaltăieri de a păzi de aproape pe Urdăreanu. Se vede însă că ordinul a fost prea târziu, căci Urdăreanu a dispărut și până acum nu a putut fi găsit și autoritățile spaniole sunt foarte plictisite căci, după cum am arătat, doresc să scape de fostul rege și de suita sa, totuși nu ar dori să pățească rușinea unei evadări.

Nanu, Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 179.

28. 1940 noiembrie 12, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1584, din 12 noiembrie 1940, ora 22,15

Externe

București

Ca urmare la telegrama nr. 1553 și 1581.

Ministrul Afacerilor Străine a amânat audiența mea de primire pentru marți, 19 noiembrie. Această amânare poate fi pusă în legătură cu convorbirea dintre fostul rege și ministrul Afacerilor Străine.

Rog a trimite de urgență noul cifru pentru a comunica detalii.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 182.

29. 1940 noiembrie 13, Washington

Legăția României la Washington

Telegrama descifrată nr. 11167, din 13 noiembrie 1940, ora 19,23

Externe

București

Strict confidențial.

Știrca că ex-regele și doamna Lupeșcu sunt căsătoriți a fost dată presei americane de către doamna Voronoff³⁹. Soțul ei a intervenit stăruitor la autorități, invocând în favoarea cererii de a se permite intrarea în Statele Unite căsătoria, care a fost contractată în 1929 la Londra. Doctorul se găsește în comunicare permanentă cu Pangal la Lisabona.

Ca urmare la apelul făcut către președinte, prin ministrul Statelor Unite la Lisabona, ambasadorul Statelor Unite la Madrid a fost autorizat a acorda sprijin, cu titlu strict personal, pe lângă personalitățile spaniole pentru că ex-regele să fie lăsat să părăsească Spania.

Coste

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 185.

---

³⁹ Este vorba de Gerty Voronoff, soția medicului Voronoff, specialist în chirurgie estetică, cel care, după unele surse, i-ar fi făcut Elenei Lupeșcu o operație estetică la picior, v. *Ibidem*, p. 396.

30. 1940 noiembrie 14, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrăma descifrată nr. 1605, din 14 noiembrie 1940, ora 15,15

Externe

București

Personal pentru domnul Horia Sima.

Sunt informat, pe cale particulară, din izvor spaniol și de un servitor al lui Carol II, că Urdăreanu nu a fost văzut în Sevilla de 4 zile.

Ministrul Afacerilor Străine și Siguranța, întreabate, temporizează răspunsul. Temându-se că se va întâmpla la fel cu ceilalți și neputând face demersuri oficiale până la remiterea scrisorilor de acreditare, cred că numai un demers al Domniei voastre provocând intervenția Axei, ar avea eficacitate.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 213.

31. 1940 noiembrie 15, Roma

Legăția României la Roma

Telegrama descifrată, din 15 noiembrie 1940, ora 12,57

Externe

București

Am trimis Legăției noastre din Madrid următoarea telegramă:

„Binevoiiți a comunica Guvernului spaniol:

I. Că fostul rege Carol la o singură Bancă în New York are, după cum ne-a dovedit Banca Națională, contravaloarea a 200.000.000 lei în dolari;

II. Că plecarea fostului rege Carol în Portugalia, după informațiile precise ce le deținem, va aduce grave complicații, oricare vor fi făgăduielile ce fostul rege le-ar face”.

Sturdza, Vojen

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 227.

32. 1940 noiembrie 15, <București>

(Ministerul Afacerilor Externe?)

Telegrama cifrată, din 15 noiembrie 1940

Legăția României

Madrid

La telegrama nr. 1567.

Se autorizează eliberarea actelor <de> călătorie necesare venirii în țară <a lui> Gheorghe Schuster și Blotar Ioan.

Rog telegrafiați urgent punctul <de> frontieră <în vederea> intrării <în> țară.

Rog indicați numele celorlalți servitori care doresc să se întoarcă⁴⁰.

Cretzianu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 228.

33. 1940 noiembrie 18, Madrid

Legăția României la Madrid .

Telegrama descifrată nr. 1640, din 18 noiembrie 1940, ora 21,45

Externe

București

Șoferul Schuster, al lui Carol, declară că fuga lui Urdăreanu a fost aranjată de Pangal, ou care a avut numeroase convorbiri telefonice.

Actualmente Urdăreanu s-ar afla în Portugalia.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 254.

34. 1940 noiembrie 18, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1641, din 18 noiembrie 1940, ora 21,45

Externe

București

Din completarea declarațiunilor lui Schuster, rezultă că autoritățile polițienești spaniole au patronat fuga lui Urdăreanu. Conversațiile telefonice Carol-Lupescu-Pangal continuă zilnic.

Lipsa din Spania a ministrului Afacerilor Străine amână prezentarea mea și posibilitățile de lucru în această chestiune.

Schuster semnalază apropiata venire aci, din Portugalia, a unui oarecare Popa, om de încredere propus lui Carol de Pangal.

Servitorii cer repatrierea, Carol refuză să-i plătească. Rog instrucțiuni.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 309

---

⁴⁰ Carol notează în jurnal că servitorii săi au fost amenințați că dacă vor mai rămâne în Spania li se va ridica cetățenia română, de aici și dorința lor bruscă de a pleca din serviciul lui Carol; v. *Ibidem*, p. 314.

35. 1940 noiembrie 19, București

Ministerul Afacerilor Externe la București

Telegrama cifrată nr. 74546, din 19 noiembrie 1940

Legățiile României din Roma și Berlin

Legățiunea noastră din Madrid este informată din sursă particulară spaniolă că Urdăreanu nu a fost văzut la Sevilla de 4 săptămâni (sic!). Ministrul Afacerilor Străine și Siguranța, întrebate, temporizează răspunsul. Ministrul nostru temându-se ca autoritățile spaniole să nu aibă o atitudine similară în ce privește fostul suveran, binevoii a interveni pe lângă Guvernele italian și german pentru a da la Madrid avertismentul cuvenit.

Sturdza

*Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 310.***36. 1940 noiembrie 21, Madrid**

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1649, din 21 noiembrie 1940, ora 16,30

Externe

București

Vagonul de bagaje al lui Carol i-a fost predat de autoritățile spaniole din octombrie. Șoferul Schuster, răsplătit de mine, mă informează telefonic că ieri secretarul Legăției turce a fost la Sevilla, luând 4 valize de la Carol⁴¹.

Dacă avem agenți legionari și bani, putem încerca sustragerea acestor valize.

Ghenea

*Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 353.***37. 1940 noiembrie 27, Madrid**

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1688, din 27 noiembrie 1940, ora 16,10

Externe

București

Am fost primit în audiență ieri dimineață de ministrul de Externe. Am accentuat importanța interesului nostru pentru rămânerea în Spania a fostului rege. Întrevederea a fost cordială, ministrul Afacerilor Străine afirmând că nu va lua o hotărâre contrară vederilor Guvernului român (...).

⁴¹ Fostul suveran notează în jurnal că pe 21 noiembrie domnul Düben ar fi venit să ia valizele lui Urdăreanu, și nu pe 20; v. *Ibidem*, p. 319.

Totuși, azi, șoferul Schuster spune că ieri s-au expediat bagajele lui Carol, 122 valize în Portugalia⁴², iar Urdăreanu a telefonat doamnei Lupescu de un apartament pentru Carol în Portugalia. Toți servitorii vor fi liberi să se întoarcă în țară și deduc de aici plecarea (...).

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 133, f. 446.

38. 1940 noiembrie 2, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1703, din 2 noiembrie 1940, ora 23,00

Externe

București

Am fost convocat, astă-seară, de subsecretarul de Stat la Ministerul Afacerilor Străine, care m-a rugat să vă comunic, de urgență, din partea Ministerului Afacerilor Străine că este imposibil să mai țină în Spania pe rege. Subliniază că, deși le-a fost foarte neplăcut, au făcut-o până acum pentru a mulțumi pe Guvernul român.

Stăruința lui continuă și teama de a vedea producându-se un atentat pe teritoriul Spaniei îl obligă să ne înștiințeze că îi vor da drumul să plece în Portugalia, luându-i declarațiunile. Așteaptă răspunsul Guvernului, dar înțeleg că hotărârea lor este luată.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 7.

39. 1940 decembrie 4, Londra

Legăția României la Londra

Telegrama descifrată nr. 1213, din 4 decembrie 1940, ora 15,00

Externe

București

O revistă săptămânală vorbește din nou de posibilitatea plecării ex-regelui Carol din Spania, pentru a se stabili la Londra.

Florescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 33.

---

⁴² Vagonul de bagaje va mai fi oprit la Badajoz, la granița portughezo-spaniolă, între 27 noiembrie -1decembrie. Pe aici va trece și ex-regele însuși în fuga sa spre Portugalia. Abia pe 2 decembrie va ajunge la Lisabona. Se pare că întârzierea vagonului s-ar fi datorat intervențiilor germane și italiene; v. *Ibidem*, p. 322-326.

40. 1940 decembrie 9, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1814, din 9 decembrie 1940, ora 23,10

Externe

București

Ministrul Afacerilor Străine lipsind de ieri din Madrid, iar subsecretarul de Stat fiind bolnav, am remis o notă directorului politic susținând și verbal chestiunea Carol.

Mi-a făgăduit că se va comunica importanța pentru țară a acestei chestiuni.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 91.

41. 1940 decembrie 11, București

Ministerul Afacerilor Externe la București

Telegrama cifrată nr. 79461, din 11 decembrie 1940

Legăția României

Madrid

Sunteți însărcinat a arăta fostului rege că dacă perseverează în insistența pe care o pune de a părăsi Spania, face dovada că intenționează să întreprindă o acțiune politică.

Veți adăuga că domnul general Antonescu îl asigură că, la cea mai mică acțiune a sa, contrară intereselor țării, soarta Dinastiei în România va fi definitiv compromisă.

ss.indescifrabil

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 102.

42. 1940 decembrie 12, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1856, din 12 decembrie 1940, ora 23,14

Externe

București

Sunt informat de Schuster că, marți, guvernatorul⁴³ din Sevilla a vizitat pe Carol și după convorbire Carol și Lupeasca, abătuți, au telefonat lui Urđăreanu. Convorbirea a fost interceptată. Elena Lupescu a cerut intensificarea demersurilor pentru plecarea lor în Portugalia, înainte de Crăciun, spunând că niciodată stăpânul n-a fost în starea de acum, iar aici nu au aranjat nimic, deși păstrează speranțe. Carol

---

⁴³ Este vorba de guvernatorul civil al Andaluciei, Elola.

a spus textual că îl mai țin balamalele (sic!). Crede că este urmarea notei noastre de luni. Toți servitorii români au fost concediați.

Elena Lupescu a vorbit și despre un american sosit duminică la Madrid, la hotel Ritz, aducând din România lucruri interesante pentru ei. Caut numele și detalii.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 163.

43. 1940 decembrie 13, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1856, din 13 decembrie 1940, ora 16,25

Externe

București

Ca urmare la telegrama nr. 1856.

Curierul american pare să fie Fred Hotchkis⁴⁴. Duminică seara a vorbit la telefon de la hotel cu apartamentul lor la Sevilla și bănuiesc că ulterior i-a vizitat. Americanul a plecat astăzi-noapte la Barcelona și, poate, înapoi spre București. Socotesc util a cunoaște relațiunile în România.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 164.

44. 1940 decembrie 20, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1920, din 20 decembrie 1940, ora 20,00

Externe

București

Vizitând astăzi pe ambasadorul Germaniei, mi-a spus că în urma dorinței exprimate de Guvernul spaniol de a scăpa de prezența fostului rege, a propus ca adăpost un castel în Olanda⁴⁵. Până mâine crede că trimisul ministrului de Externe va aduce din partea ex-regelui un răspuns negativ și ne temem de înlesnirea fugii. Mi-a promis tot concursul, accentuând că se bucură de posibilitatea colaborării pe care nu a avut-o până în prezent, predecesorul meu fiind profund antigerman.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 275.

---

⁴⁴ Numele acestui american ca și vreo mențiune privind contacte cu un anume cetățean american care ar fi plecat apoi în România nu apar în jurnalul lui Carol alII-lea.

⁴⁵ Propunerea germană i-a fost comunicată lui Carol de către Sufer pe 19 decembrie; v. *Ibidem*, p. 338-339.

45. 1940 decembrie 24, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama cifrată nr. 1937, din 24 decembrie 1940, ora 24,10

Externe

București

Urmare la telegrama mea nr. 1920.

Ieri ministrul Afacerilor Străine a răspuns Ambasadei Germaniei că fostul rege refuză plecarea în Olanda sau Belgia, unde ar fi prizonierul Germaniei.

A adăugat că a cerut, pe lângă garanția Portugaliei de a nu-l lăsa să plece dacă se instalează acolo, garanția Angliei și a Statelor Unite de a nu interveni pentru a-i cere trecerea în Anglia sau Statele Unite. A spus că eventualul refuz al acestora i-ar permite să păstreze pe Carol în Spania, având ca dovadă că cele două state ar intenționa să uzeze de el împotriva Axei. A adăugat că prin Legăția Spaniei din ... (lipsă în text) va comunica acestea.

Lucrez în strânsă legătură cu ambasadorul Germaniei și Italiei.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 317.

46. 1940 decembrie 27, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1945, din 27 decembrie 1940, ora 02,30

Externe

București

Urmare la telegrama mea nr. 1937. -

Astă-seară am primit o notă verbală: „... cu referire la diferitele demersuri ce s-au făcut de Guvernul spaniol privitoare la plecarea ex-regelui Carol în Portugalia, care continuă, intenția acestui Guvern fiind de a termina cât mai curând posibil cu această stare de lucruri pe care o consideră extrem de dezagreabilă. .

Guvernul spaniol, care nu a primit pe teritoriul său pe ex-regele Carol ca „deținut”, crede a fi îndeplinit cu prisosință, așa cum nici un altul nu ar fi făcut-o, obligațiile de prietenie cu cel român, german și italian, care au arătat atâta interes în această chestiune. Dar devenind această situație imposibilă și dat fiind că Guvernul român nu are încredere în cuvântul de onoare pe care Guvernul spaniol l-a obținut de la ex-regele Carol, el a cerut Guvernului portughez să-i facă o declarație expresă de a-i interzice fostului suveran al României de a părăsi teritoriul portughez o dată ce va fi intrat pe el, luând în considerare prietenia de care se face mențiune mai sus; va cere, de asemenea, Guvernului Angliei și Statelor Unite să nu-l accepte în țările lor respective”.

Voi vedea mâine pe ambasadorul Axei, socotind iminentă plecarea lui Carol. Rog binevoii a-mi da instrucțiuni.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 328-329.

47. 1940 decembrie 27, Madrid

Legăția României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 1966, din 27 decembrie 1940, ora 20,25

Externe

București

Ca urmare la telegrama nr. 1945.

Am vizitat pe ambasadorul Axei (lipsă în text) o notă identică.

Aseară, la un dincu, ministrul Afacerilor Străine a comunicat ambasadorului Germaniei că așteaptă răspunsul Anglici și al Statelor Unite. Mâine cu ministrul Afacerilor Străine ... (lipsă în text) ambasadorul Italiei și săptămâna viitoare îl voi vedea și cu.

Ieri am vizitat pe ambasadorul Portugaliei, care mi-a spus că angajamentul lui Carol ar permite Portugaliei să-l controleze foarte serios, dacă ar locui acolo. Nu avea încredere în acest control, cunoscând lumina în care presa portugheză anunța apropiata sosire a fostului rege.

Ghenea

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 335.

48. 1940 decembrie 30, Londra

Legăția României la Londra

Telegrama descifrată nr. 1284, din 30 decembrie 1940, ora 17,10

Externe

București

(...) Domnul Tilă, vorbind despre regele Carol în ziarul „Evening Standard”, arată că Guvernul spaniol actual trebuie să-i fie recunoscător pentru atitudinea favorabilă a României în timpul războiului civil din Spania.

Florescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 351.

49. 1940 decembrie 30, București

Ministerul Afacerilor Externe la București

Telegrama cifrată nr. 85434, din 30 decembrie 1940

Legățiile României din Berlin și Roma

Vă informez că ministrul spaniol al Afacerilor Străine a depus Legățiunii noastre din Madrid o notă în chestiunea fostului rege, prin care Guvernul spaniol își anunță intenția „de a termina cât mai curând posibil cu actuala stare de lucruri, pe care o consideră extrem de dezagrecabilă”. Nota adaugă că pentru a satisface obligațiile de prietenie față de Guvernele român, german și italian <a sollicitat> celui portughez o declarație expresă că va interzice fostului suveran al României de a părăsi teritoriul o dată ce va fi intrat pe el și că va cere de asemenea Guvernelor Angliei și Statelor Unite să nu-l accepte în țările respective.

Ministrul nostru la Madrid consideră că, în urma acestei note, plecarea fostului suveran din Spania este iminentă.

Aceasta fiind situația, vă rog să faceți de urgență un nou și stăruitor demers pe lângă Guvernul pe lângă care sunteți acreditat, subliniindu-i solidaritatea ce există în această chestiune între România și Puterile Axei în interesul comun ca fostul suveran să nu părăsească Spania. Oricare ar fi angajamentele pe care fostul rege le-ar lua în prealabil, suntem într-adevăr absolut convinși că îndată ce va dispune de libertatea de mișcare, el va provoca noului regim din România toate dificultățile posibile. Nu există, de asemenea, nici o îndoială că propaganda britanică nu va întârzia de a întrebuița pe fostul rege în contra intereselor Axei. Este semnificativ în această privință că posturile de radio engleze au și început o agitațiune pe această temă.

Guvernele german și italian sunt rugate a continua la Madrid, cu toată influența și autoritatea de care dispun și împreună cu Guvernul român, intervențiunile ca fostul rege să nu părăsească Spania decât dacă el și-ar lua reședința în Belgia, Olanda sau fosta Austrie, astfel ca activitatea sa să poată fi controlată.

Ministrul nostru la Madrid a primit instrucțiuni de a continua, în contact cu ambasadorul Axei, intervențiunile în acest sens.

Generalul Antonescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 134, f. 364-365.

50. 1941 ianuarie 20, Londra

Legăția României la Londra

Telegrama descifrată nr. 55, din 20 ianuarie 1941, ora 17,35

Externe

București

Colegii de la Legațiune îmi atrag atențiunea că postul de radio secret, operând pe lungime de undă scurtă 25-26, care emite propagandă pe limba română contra Guvernului domnului general Antonescu, este organizat de domnul Dimăncescu. N-am putut afla nimic de la autoritățile engleze, dar știu că domnul Dimăncescu a păstrat legături cu unele autorități subalterne de aci, care poate îi ușurează misiunea sau se face că nu le este cunoscută activitatea Domniei sale. S-ar părea că acest post emitent funcționează chiar în sau lângă casa domnului Dimăncescu, care locuiește în Maidenheadthicket, vila Cheniston.

Voi căuta să aflu dacă într-adevăr domnul Dimăncescu este autorul emisiunilor și dacă autoritățile engleze suportă propaganda Domniei sale pentru regele Carol.

Până la proba contrarie, mi s-a comunicat, din mai multe surse oficiale, anume că Guvernul britanic nu sprijină nici o acțiune întreprinsă de regele Carol și că politica din trecut a regelui Carol nu a fost niciodată pe placul Guvernului britanic.

Florescu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 135, f. 283.

51. 1941 ianuarie 31, Madrid

Legația României la Madrid

Telegrama descifrată nr. 150, din 31 ianuarie 1941, ora 18,00

Externe

București

Aflu printr-o indiscrețiune de la Ministrerul de Externe că fostul rege a adresat o scrisoare disperată ministrului Afacerilor Străine, amintindu-i cuvântul dat pentru plecarea sa din Spania.

Interlocutorul meu califică termenii ei drept foarte tari⁴⁶ și funcționarii de la Cabinetul ministrului nu au îndrăznit trei zile să i-o înmâneze.

Având în vedere evenimentele din țară, mă aștept, din moment, la o comunicare oficială în această privință.

Gussi

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 135, f. 460.

---

⁴⁶ Pe 29 ianuarie 1941 Carol, nota în jurnalul său: „Porcii de la Madrid nu reacționează cu nimica, cu toate că cele trei zile au trecut”; v. *Ibidem*, vol. 3, p. 24.

52. 1941 februarie 1, Madrid

Legăția Românicii la Madrid

Telegrama descifrată nr. 156, din 1 februarie 1940, ora 21,30

Externe

București

Domnul Ghenea a fost primit în audiență de ministrul Afacerilor Străine azi. A fost salutat la venirea și la plecare cu cuvintele „Ariba Romania”, ostentativ, în fața mai multor persoane. Audiența a durat 40 de minute și din cele ce mi s-au relatat a fost foarte călduroasă, ceea ce i-a permis domnului Ghenea, venind vorba de fostul rege, să-i adreseze „o ultimă rugămintă, în numele României legionare, rănite de a nu permite plecarea ex-regelui, pentru a nu agrava țării durerea de azi”.

Domnul Ghenea mi-a declarat că într-o săptămână va pleca spre țară.

Gussi

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 136, f. 17.

53. 1941 februarie 24, Madrid

Legăția Românicii la Madrid

Telegrama descifrată nr. 264, din 24 februarie 1940, ora 21,45

Externe

București

(...) Se pare că fostul rege face o tentativă de plecare prin intermediul iugoslavici. Secretarul de Legațiune Visatski a fost, săptămâna trecută, la Sevilla și a plecat ieri spre Franța (...)

Gussi

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 (România, 1920-1944), dosar 136, f. 19.